

A fellebbezési tárgyaláson történt kereset leszállítása esetén az ítéleti illetéket az első bírósági ítélet után leszállított érték után kell leróni. (Közigazgatási Bíróság 140. sz. jogegységi megállapodása.) Az 1914. évi XLIII. t.-c. 35. §-a akként rendelkezik, hogy a polgári perrendtartással szabályozott eljárásokban a kereset értékének megváltoztatása esetében az értéknek mind felemelése, mind leszállítása a változtatás kijelentését tartalmazó irat (beadvány vagy jegyzőkönyv) illetékének és az ez után keletkező iratok és határozatok illetékének mértéke tekintetében irányadó. Ugyanez áll a fellebbezési kérelem megváltoztatásának az esetére is.

A polgári perrendtartás szabályai szerint a kereset értékének változtatása több esetben történhetik, így a kereset felemelése és leszállítása is törvényszerű.

Ha tehát a kereset leszállítása történt, akkor arra való tekintettel, hogy a készpénzben fizetendő határozati illetéket — eltekintve a törvényben felsorolt kivételektől — az 1914. évi XLIII. t.-c. 15. §-a és a 44. §-a helyébe lépő 1920. évi XXIV. t.-c. 34. §-a szerint a jogerős végítélet tehát fellebbviteli eljárás során a felsőbbbíróság jogerős ítélete után kell megfizetni, nyilvánvaló az, hogy az ítéleti illetéket az 1914. évi XLIII. t.-c. hivatkozott 35. §-ának világos és határozott rendelkezése értelmében a leszállított kereseti érték alapján kell annál is inkább megállapítani, mert ebben a törvényben, valamint az ezen törvényt módosító későbbi törvényekben nincs olyan rendelkezés, amely lehetővé tenné azt, hogy a készpénzben fizetendő illeték nem a felsőbbbírósági ítéletben foglalt leszállított, hanem az elsőbírósági ítélettel elbírált kereseti érték után lenne kiszabható.

Természetesen ugyanez áll arra az esetre is, ha az eljárás során az eredeti keresetnek a felemelése történt.

Az illetékszabályok 129. §-ának a) pontjában megállapítható bírság a bejelentési határidő végnapjától a bejelentésnek a bejelentésre kötelezett által való teljesítéséig eltelt időhöz igazodik. (Közigazgatási Bíróság 141. sz. jogegységi megállapodása.) Az illetékszabályok 124. §-aként felvett 1881. évi XXXIV. t.-c. 5. §-a szerint a belföldön létrejött jogügyletről kiállított okiratot, a létesítés napját követő 8 nap alatt, illetve ezen határidő eltelte előtt is, mielőtt az okirat belföldön hivatalos használat alá vétetnék és általában mielőtt a benne elvállalt kötelezettség teljesítették, vagy a jogügylet alapján más jogcselekmény fogatosították, az illetékkiszabás céljából be kell jelenteni. Az illetékszabályok 129. §-a (a hivatkozott törvény 10. §-a) szerint, ha a bejelentés a határidő végnapján túl 30, vagy 90 nap alatt pótolta-tik, akkor az illeték $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ részével, 90 napon túl az illeték

összegével egyenlő bírság jár. Hasonlóan intézkedik a vagyonátruházási illetékről szóló 1920: XXXIV. t.-c. 57. §-ának 2. bekezdése is.

A fenti rendelkezések szövegezéséből, belső tartalma és alapul fekvő gondolatából kitűnik, hogy a bejelentésre maguk az ügyletkötő felek, illetve a szabályokban közelebbről megjelöltek (törvényes képviselők, közjegyzők) vannak kötelezve, a bírság kiszabását a mulasztásuk idézi elő, ezért a mulasztásukból (ténykedés mellőzése) fakad a felelősségük és ennek mértékét pótbjelentéssel ők enyhíthetik. A 129. §. a) pontja ezt az egyik bírságtételnél kifejezetten meg is mondja („ha további 60 napon belül önként pótoltatik“) és az itt használt önként szó értelemszerűleg a többi bírságtételre is vonatkozik. A vagyonátruházási illetékről szóló törvény idézett rendelkezése az „önként“ szót nem használja ugyan, de nem „bejelentés“-ről személytelenül beszél, hanem világosan megmondja, hogy: ha a fél vagy a közjegyző bejelentési kötelezettségének nem tett eleget — tehát nem a félen, illetve a közjegyzőn kívüli tényező tevékenységét, hanem csakis ezeket veszi tekintetbe ebben a vonatkozásban.

A bíróság joggyakorlata a fenti jogelvre nem volt tekintettel és a fél bejelentési kötelezettségének mulasztása esetén a további következményt elhárító jogselekménynek vette a leletfelvételnek az illetékkiszabó hatósághoz beérkezte idejét úgy, hogy jogi hatásában a lelet beérkezte a pótbjelentéssel egyenlővé vált. Még tovább ment az újabb joggyakorlat, amelynek folytán a kérdés jogegységi tanácsdöntése alá került. A bíróság 8053/1928. és 14.712/1928. sz. ítéletei azt a jogelvet mondták ki, illetve alkalmazták, hogy a leletfelvételnek az időpontja a döntő és a bírság mérve az ügylet létrejötté és a leletfelvétel közti időtartam szerint változik. Itt tehát a leletezés nemcsak a fél ténykedését pótolja, hanem a leletfelvevő helyet az illetékkiszabás céljára való bejelentési helyül teszi meg.

A bíróságnak sem az eddigi, sem a legújabb álláspontja a fent kifejtett tartalmú jogszabálynak meg nem felelt, egész eltekintve a mellékszempontoktól, nevezetesen attól, hogy a leletfelvétel idejét, illetve a felvett lelet beterjesztése ismét különböző okokból fakadó különböző eshetőségeknek van kitéve és az újabb gyakorlat szerint esetleg a mulasztás minden következményétől szabadulhat az érdekelt fél.

A bíróság álláspontja szerint, a fennálló szabályok helyes magyarázata mellett, a bírság a bejelentésre kötelezett mulasztásának a következménye. Ennek hatását csak ő, illetve nevében a helyette eljáró enyhítheti. A kötelezettség elmulasztásának ellenőrzése és ezen ellenőrzés lerögzítése (a lelet) nem a fél ténykedése, nem javára és érdekében, hanem ellene szól és a mulasztás mérvét nem enyhítheti.